lagati. Jaz sem to vprašanje po možnosti vsestransko prerešetala, a navzlic temu ne zahtevam, da se pokorite brez prepričanja mojemu mnenju. Svoj predlog hočem staviti ob zaključku na neprisiljeno glasovanje.

Moj prvi vzklik, ki se ga upam izreči na račun tega zanimivega vprašanja, je: proč s poroko! Smoter našega poklica bodi tudi nadalje ko doslej šola in pouk! Kdor se pa odreka temu smotru, zamenjujoč ga z drugim — ki ni baje nič manj vzvišen — ta naj se z vso vnemo posveti drugemu, ki je potreben izredne pažnje že zato, ker je popolnem neznan in za katerega ni uživala učiteljica nikakega šolskega pouka.

Saj ženska, ki se poroči, ima itak zadostno opravila v lastnem domu. Me same razvidimo že sedaj, ko imamo prost dan, kako zahrumi polno opravil na nas, da ne vemo, katerega bi se lotile. Kaj šele potem poročenim, ko se ne sukamo le v svoji izbici, ampak nam morajo ležati na srcu raznovrstne dolžnosti: vzgajanje, pospravljanje, snaženje in kuharstvo, kar nam baš v početku ne bo teklo izpod rok, a to ravno zavoljo male prakse.

Vrline za šolo od poročene žene ne opažam nikake, zakaj učiteljica-mati, ki ne čuti v sebi toliko materinstva, da bi vzgajala sama lastne otroke, bo tudi šolskim otrokom le nekaka mačeha. Da, s kakšnim zanosom naj vzgaja tujo otročad, če ne čuti nikake vneme za one, ki so izšli iz njenega telesa? Morda je moje mišljenje v tem prestrogo, vendar se usojam misliti, da bi marsikatera poročena učiteljica poučevala zaradi mesečne plače in ne zaradi priljubljenosti do šole in šolske mladine. Poznam neko učiteljico, ki se je pred meseci izredno veselila poroke, da ji ni treba več „onegati s paglavci". Odkar je izrekel g. Sinigaglia svoj predlog, pa je vsa navdušena za učiteljevanje po poroki. No, in kaj nudi njenemu značaju to posebno karakteristiko, ako ne ravno mesečna plača?

Toda takih, ki jim učiteljstvo in poklic, ki se po šolskih razredih le dolgočasijo, ki jih šola že v cvetoči dobi razdraži, ki delujejo le z mislijo na prvi dan v mesecu, gotovo ni le ena sama. Ni li torej bolje, da se takih odreši šole s poroko?

Ker ni med nami Slovenkami mladih brezplačnih praktikantinj, ki jih je med Italijankami nad 50, so med nami bržkone za poroko ravno najmlajše učiteljice in pa one, ki se nameravajo poročati s človekom mizernih dohodkov. Kar se tiče onih najmlajših učiteljic, mislim, da si le te želijo zakon zaradi svoje neizkušenosti, zakaj negotove so, da se sploh poroče. Pogajajo se potemtakem tjevendan za nekaj takega, česar morda nikoli ne doženejo. Ravno me smo zaradi zasigurane bodočnosti poklicane v to, da korenito preudarimo, preden se poročimo. Računati moramo tedaj z razumom in namenom in nikakor ne z golo aureolo nekdanjih blestečih iluzij in idealov.

Učiteljice, ki žele poroko, morajo slutiti tudi neko drugo možnost, namreč ono, da jih bodo vedli pred oltar morda zaradi nadaljnega službovanja in ne zaradi njih samih. No, in ne zadostuje ta dvom sam, da bi takega zakona ne blažila ravno popolna sreča? Ni ravno ta dvom, ki bi se časih prekrasno zbujal s tajnim domnevanjem: Ni me vzel zaradi načina mojega življenja, ne zbog mojih morebitnih dušnih kreposti, ne zaradi moje nravi in značja, marveč zato, da mu prinašam denar v hišo! Ne bodimo torej nestrpne in ako zagojimo željo po zakonu, se poročajmo z zavestjo, da je tisto nepoznano zakonsko življenje v krogu lastnih otrok in ljubljenega soproga lepše nego sedanje samsko. Lepše pa utegne biti tisto življenje le, če posvečamo vse svoje sile le svoji naraščajoči obitelji in ne istočasno nekemu drugemu činitelju, to je šoli, ki nas veže s svojimi dolžnostmi in postavami. Če se že ta ali ona poroči, naj se torej poroča z domišljijo, da je obožavano bitje, ne pa navaden stroj. Ako se učiteljica poroči, naj to stori z zavestjo, da ne bo dalje učiteljevala. A če se boji pomanjkanja, naj bo oprezna, komu reče usodepolni „da".

Dosedaj nisem zasledila za šolo nikakih vrlin, dasiravno mogoče marsikatera predcenjuje pred neomoženimi učiteljicami ono učiteljico, ki je postala mati. Le-tem se usojam ugovarjati, da mislim jaz obratno in predcenjujem med materami one matere, ki so bile učiteljice. Nisem zasledila za šolo od poročene učiteljice nikakih koristi, pač pa nasprotno nekaj takega, kar nazivljam za sedaj pouku neugodno. Do tega prepričanja me navaja že sam rok, da se dvema gospodarjema ne more služiti. V kateremkoli drugem praktičnem življenju se sicer to lahko stori, ako pomislimo na možnost, da služimo drugemu, ko odslužimo prvega. V našem slučaju pa ni tako. Ob času, ko bi učiteljica-mati poučevala, bi njeni lastni otroci morali biti prepuščeni tujemu vplivu. Ako bi torej pod njenim nadzorstvom tudi po poroki uspeval njen razred, bi ne uspeval njen dom. Na nikak način! Mislim namreč, da otroci — ki bi pravzaprav ne prejemali nikakih vzgojevalnih naukov, namreč bili le varovani, dozorevajo le z omejenim dušnim obzorjem. Oni bi ne čutili globokega navdušenja za nobeno stvar. Vsako njih delovanje bi bilo opravljano le s površnostjo, ki bi jih spremljala do zrele dobe. A to le zato, ker niso imeli prave vzgojiteljice, marveč le žensko, ki jih je čuvala pred nezgodo, oziraje se na njih dušni razvoj kvečjemu s pripovedovanjem polpozablih babjevernih pravljic, ki zbujajo malodušnost in praznovernost, sploh nekaj takega, kakršna je bila po notranjščini oseba, ki je vplivala nanje in ki jih ni zamogla ogreti za nikako reč, ki v kasnejšem življenju utegne postati važen problem.

To bodi povedano onim učiteljicam, ki se nanašajo po poroki na nadomestovalko, češ, saj tudi gospoda ne vzgaja sama in prepušča deco tujim osebam. To je resnica in vendar temu nasprotujem. Gospoda, ki ne uporablja svojega prostega časa z deco, marveč z izprehodi, zabavo i. dr., ne poseduje le ene dekle, marveč kuharico in postrežnico in poleg tistih posebe vzgojiteljico. Otroci so tedaj v rokah prave izprašane vzgojiteljice. Ima poročena učiteljica s svojim soprogom še toli dobro mesečno plačo, nikoli ne bo v blaginji dosegla gori omenjene gospode.

Njena plača ji bo le zadostovala, da si najme takozvano hišno, ki opravlja v hiši vse: ključalničarico, sobarico, kuharico in deklo. No, ni taka oseba, ki bo v odsotnosti gospodinje-učiteljice trudna in spehana od nakopičenega hišnega opravila in skrbi, ki ga ji bodo zadali gospodinjini otroci, naj jih še duševno vzgaja in, ako potrebno, tudi doji? —

Nekdo se mi je v razgovoru skliceval na humaniteto in idealnost aktivne poročene učiteljice. To je naravnost nesmisel. Humaniteto in idealnost naj hrani za svoje domovje, za lastno rodovino. Kakšna humaniteta bi to bila, če jemlje kruh in zaslužek mlajšim učiteljicam? Kakšna idealnost je to, če mora zunaj hiše delati od zore do mraka za svojo blaginjo? Sebičnost, sebičnost je to, ne človekoljubje!

In naj bi posredovala res kaka humaniteta, kje pa bi tičala učiteljičina korist za šolo onega dne, ko bi stopila v razred ozlovoljena zaradi neprijetnih družinskih razmer? Otroci bi onega dne gotovo ne odgovarjali z razboritostjo. Razvedrila bi se kvečemu učiteljica sama.

Utegne mi kdo poseči vmes, da se isto dogaja dandanes lahko s poročenimi učitelji. Temu ugovarjam iz razloga, da moški organizem laglje prenaša toinono bol in mu je celo od koristi, da izide za par uric od doma, dočim bi ženska — zlasti v slučaju bolezni v rodovini — čutila večjo voljo za dom nego za šolo. Kako tudi ne, saj bi morala končno vendarle izprevideti, da je ob soprogovem ali otroškem ležišču najpotrebnejša materina postrežba. Prav zaradi tega sočutja pa smemo pričakovati, da bi na šolsko vodstvo enostavno pošiljala o takih neprilikah opravičenje, da je sama bolna. In kdo bi bil pri tem na škodi? Le šola, zakaj na dlani je, da uspevajo jako slabo taki učenci, ki jih učiteljica venomer zanemarja, ostavljaje jih za eden ali dva dni substitutinji, ki z njimi samo ponavlja in mehanično poučuje, baš ker ni odgovorna za uspehe dotičnega razreda.

V pedagogiki stoji nekje nauk, naj učiteljica nima na sebi ničesa, kar učenke raztresa in zbuja njih opazovanje; niti šopkov cvetic ni dovoljeno imeti. Kako pa bi bilo takrat, ko bi stala na vzvišenem katedru noseča ženska pred deklicami? Ali bi se ta kratkokrila dekleta ne raztresala in razmišljala? ... Saj za to opazovanje bi imele dovolj časa, zakaj šolska oblast bo vendar gledala na svojo ekonomijo in najela asistentinjo noseči učiteljici kvečemu par tednov pred porodom. In če upoštevamo, da je mnogo šolskih poslopij s skupnim vhodom za oba spola, moramo pomisliti, da bi naši dostirinajstletni dečki ne zaostajali v maliciji za dekleti, pa se niti kazali v tem pogledu ravnodušne, ampak če bi si o nosečnosti učiteljice, ki so jo srečali na hodniku, ne šepetali, bi jo gotovo prerisavali, a to na vse načine in ne le učiteljic samih, marveč vse, kar utegne biti v zvezi z njimi. Saj vendar poznamo bujno domišljijo naše nagajive otročadi, ki je zlasti v naši občini na polju malicije izredno podjetna in strokovnjaška.

Tudi pri tem mi utegne kdo ugovarjati, češ, saj vidijo nosečnost itak tudi doma. Res je, ali tamkaj jo opažajo hipno, le tuintam in pozabljajo nanjo, ko jim izgine izpred oči; dočim bi jo v šoli opazovali po ure in ure, a celo ob takem času, ko mora biti njihov duh pozoren, navezan na pouk in odvisen od učiteljice. Razentega pa bi se nanašale take poročene učiteljice brškone na dobrote posameznih voditeljev in tožile in javkale, dokler bi zadobile I. razred s samimi 18. urami, kar bi brezdvomno zbujalo nejevoljnost onih, ki bi morale morebiti za manjšo plačo delati po 28 ur na teden. Na ta način bi vladala na šoli razprtija med učiteljicami, kar je tudi proti pedagogiki.

Marsikatera mi utegne zaklicati: Kdor noče učiti nadalje kakor poročena, naj pusti in ostaja pri svojem ognjišču. O, to ni vseeno! Vsem onim, ki nasprotujejo možitvi učiteljic, je ljubše nekaj drugega, kar lahko rečemo, da bi bila pametna zahteva. In to je naša pokojnina. Zanjo se potegujmo vse! Kar nam tiče, naj nam dajo, ne ono drugo, o katerem neke mislijo, da je napredno, a v resnici ni! Pokojnino si izprosimo; zanjo naj se potezajo dobrohotni nam poslanci: Kadarkoli se učiteljica poroči ali kadar se zaradi dušnih nadlog ne čuti več v moči poučevati, naj zadobi pokojnino, razmerno po plači.

Me ne maramo ravno poroke; nam je le za ono, za kar smo se potezale že pred leti, t. j. za pokojnino, za katero plačujemo vsak mesec, dasi jo po sedanji postavi ne uživa skoro nobena. Slavni magistrat nam sicer namesto nje odšteva v slučaju poroke takozvano odpravnino. Ali ta nam ni ravno po volji, zakaj bolje bi nas razveseljevala ona druga, ki bi nam dohajala v obrokih. Slavni magistrat naj torej uvažuje prošnjo večine. Saj brez vzroka ne bo stopila v pokoj nobena učiteljica. A krivično bi bilo, ako dospe ovrženi zakon zopet do veljave, za one učiteljice, ki se ne poroče. In z zavistjo bi motrile koleginjo, ki ima plačo in moža. Zato bi morale doseči te vsaj nekako odškodnino, kakor tudi one, ki se poroče in morajo za soprogom izven tega okraja.

Pred zaključkom mi je na umu še nekaj. Slavni magistrat nas utegne zavrniti, češ, da se pokojnina oddaja le bolnim osebam in da zahtevamo nekaj takega, kar nam ne pripada. No, kar je proti postavi, ne zahtevamo niti me. in če nam slavni magistrat zamore dokazati, da je naša zahteva prejaka in se mu vsestransko vidi bolji pouk tudi po poroki, naj le obnovi ovrženi zakon, a istodobno naj odškoduje z nekako mesečno podporo vse one učiteljice, ki bi ne mogle ali ne hotele ali se ne čutile sposobne učiteljevati tudi po poroki.

Na to se je razvila kratka debata med posameznimi učiteljicami, na kar je bil sprejet predlog tov. Gregoričeve ter se je sestavil „memorandum", ki ga naj bi „Slovensko učiteljsko društvo" odposlalo magistratu v rešitev.

O. S.

Opomba uredništva: Priobčujemo to poročilo z izrečnim poudarkom, da nismo s tovarišico poročevalko istega mnenja. Nam se zdi prepoved možitve učiteljic neutemeljena že iz enostavnega razloga, ker je taka prepoved utesnjevanje osebne svobode. Sicer pa imajo cenjene tovarišice sedaj najlepšo priliko, da to vprašanje vsestransko rešijo. Naš list jim je na razpolago.

Narodno šolstvo v Bosni.

Bosanska vlada je šele sedaj izdala statistično poročilo o bosanskem šolstvu.

Leta 1906/7 je bilo v celi deželi samo 379 ljudskih šol v 290 krajih; všolanih je bilo k njim 1781 občin. Javnih ljudskih šol je bilo 259, konfesionalnih 109 in zasebnih 9. Ena ljudska šola je prišla na 4138 prebivalcev. — Leta 1907/8 je bilo postavljenih 19 novih šol in leta 1908/9 drugih 19, tako da je sedaj v Bosni 417 ljudskih šol. Leta 1906/7 je bilo 235 tisoč za šolo godnih otrok, a obiskovalo ni pouka 34.887 otrok, torej nekaj več ko — 19%! Stroški za šolstvo so znašali 1,623.506 kron.

Avstrija zares vzorno skrbi za povzdigo splošne izobrazbe v Bosni in Hercegovini!

Abstinenčno gibanje na Švedskem.

Dobri uspeh alkoholne prepovedi ob času splošne stavke je pripravil osrednjo zvezo švedskih abstinenčnih društev do tega, da poizkusi z ljudskim glasovanjem o vprašanju, je li že pravi čas za uvedenje splošne alkoholne prepovedi na Švedskem ali še ne. Vsaka nad 18 let stara oseba se ima osebno poiskati in vprašati. V Stokholmu samem je glasovalo 50.000 oseb za in 30.000 proti splošni prepovedi, 15.000 oseb se je pa glasovanja vzdržalo. Mnenje prevladuje, da bi, če bi se izvedlo glasovanje po celi državi, bila velikanska večina za prepoved.

Moravsko učiteljstvo za izboljšanje položaja.

Dne 27. pret. m. je zborovalo v Brnu nad 3000 moravskih učiteljev in učiteljic. Po daljši razpravi o položaju učiteljstva se je sprejela soglasno rezolucija, da se mora učiteljstvo glede plače izenačiti z drž. in dež. uradniki v 4 najnižjih plačilnih razredih, t. j. v XI. do VIII. plač. razredu. Službena doba se mora znižati na 35 let. — Iste zahteve kakor pri nas. Da bi bil le uspeh boljši!

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca januarja **K 20.559·18.**

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od ½2.—½3. popoldne in vsako soboto od 6.—7. zvečer.

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za laški okraj zboruje v nedeljo, dne 6. sušca t. l., ob 10. uri predpoldan v šoli na Zidanem mostu.

Dnevni red:

1. Zapisnik.
2. Dopisi in društvene zadeve.
3. Izvolitev 3 odposlancev za občni zbor „Zveze slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem".
4. Predavanje gdč. tov. H. Rigerjeve: „O prirodopisnem pouku".
5. Slučajnosti in nasveti.

Z ozirom na to, da se vrši občni zbor „Zveze" dne 3. aprila 1910 v Celju, je bilo treba predrugačiti zadnji sklep glede prihodnjega društvenega zborovanja.

K obilni udeležbi vljudno vabi

odbor.

Srednješolski vestnik.

** **Avstrijske srednje šole** obiskuje v šolskem letu 1909/10 skupno 143.386 učencev, in sicer 95.319 učencev gimnazije (vštetih je 2689 učenk) in 48.067 učencev realke.

** **Za ustanovitev slovenske realne gimnazije v Celju** se v daljšem članku zavzema „Sloga". Novi tip srednjih šol, realne gimnazije, ki ga je lani uvedlo naučno ministrstvo, ima to prednost, da gredo dijaki lahko po zrelostnem izpitu na vseučilišče ali pa na tehniko.

** **Novi slovenski šolski knjigi** sta dr. Jakob Sketova čitanka za prvi razred srednje šole in prof. Jos. Westrova čitanka za prvi razred dekliškega liceja, ki sta obe od naučnega ministrstva odobreni.

** **Znamenit učenjak** je vsekakor gimnazijski profesor dr. H. Scheidel v Zagrebu. Izdal je za prvi razred hrvaških srednjih šol nemško učno knjigo, v kateri na strani 26 v članku „Die Slaven in Oesterreich-Ungarn" čitamo: V Avstro-Ogrski prebiva čez 19 milj. Slovanov. Hrvati stanujejo v Istri, v Hrvatskem, v Slavoniji in Dalmaciji. — Prebivalci Zagreba govorijo hrvatski. Prebivalci Češke ljubijo cesarja. Slovenci na Štajerskem, Koroškem, Kranjskem in v Istri ljubijo petje. Glavno mesto Štajerske je Gradec. Poljaki in Malorusi prebivajo v Galiciji, Šleski, na Ogrskem, Bolgarji v Banatu in na Sedmograškem."

** **Nekaj o beljaški gimnaziji.** V „Narodnem Dnevniku" čitamo:. Približno pred tremi meseci se je pojavilo v „N. Dn." med koroškimi novicami ogorčenje, češ, škandal je, da se slovenski dijaki na gimnaziji v Beljaku poučujejo v materinščini po nemško. Krivda se je obenem zvračala na učitelja slovenščine, pa